

Delavec izhaja vsak petek z datumom naslednjega dne. — Naročnina za celo leto K 5.20, za pol leta K 2.60, za četrt leta K 1.30. Posamezna številka 10 vin. Naročnina za Nemčijo za celo leto 5 mark, za Ameriko 2 dolarja. Pošiljatelj na uredništvo in upravnništvo: Ljubljana, Šelenburgova ulica št. 6, prvo nadstr.

DELAVEC

Rokopisi se ne vračajo. — Inserati z enostalnimi peti vrsticami se zaračunavajo in sicer: pri enkratni objavi po 18 vin., pri dvakratni po 16 vin., pri šestkratni po 14 vin., pri celoletnih objavah po 12 vin. za vsakokr. — Za razne izjave itd. stane peti vrstica 24 vin. — Reklam. so poštni neproste. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

Oklic ruskih strokovnih organizacij.

V poročilih, ki jih je podajala mednarodna strokovna zveza v letih pred vojno vsako leto, je bilo le malokje omenjeno gibanje ruskih strokovnih organizacij. Revolucija leta 1905 je sicer zbudila nekaj organizacij, ki pa jih je pozneje nastopivša brutalna reakcija zatrla. Očividno so nastale sedaj razmere drugačne.

Osrednje glasilo delavskih svetov „Izvestija“, je prineslo dne 28. avgusta oklic osrednjega odbora strokovnih društev, v katerem pravi:

... Sedaj se je slika popolnoma spremenila. Kakor leta 1905 se vrši v Rusiji z mrzlično naglostjo ustanavljanje delavskih organizacij. Potreba razrednih organizacij se je pokazala z elementarno silo in mi v Rusiji smo sedaj priče temeljitemu in živahnemu doslej nepoznanemu delu.

Carizem je potegnil verige, ki so uklepale delavski razred, s seboj v propad. Odpravljen je — nadjamo se, za vedno — režim, ki se je naslanjal na nasilstvo, in ruski delavec se more oddahnuti popolnoma svobodno. Sedaj je mogel razvijati svoje sile svobodno. Neglede na odpravo zastarelega, uvedbo in ugotovitev svoboščin, je ustvaril delavski razred v petih mesecih revolucionarnega dela velike družabne organizacije, ki po številu članov, metodah boja in čistosti revolucionarnih načel presojane, nikakor ne zavzemajo v mednarodnih strokovnih organizacijah zadnjega mesta. Ruske strokovne organizacije niso več rahla ustanovitve. Dne 3. do 11. julija zbirajoča vseruska konferenca, na kateri je bilo zastopanih 1.400.000 organiziranih delavcev, je sklenila, da naj strokovne organizacije vodijo svoj boj v ozkem stiku s političnim gibanjem proletariata, da podpirajo delovanje delavskih in vojaških svetov, ki imajo namen utrditi revolucijo in razširiti socialne pridobitve delavskega razreda, ter sodelujejo z njimi, da se zopet ustanovi mednarodna enotnost proletariata. Obenem je označila konferenca izrečno in jasno nalogo strokovnih organizacij kot razrednih organizacij, ki so poklicane da vodijo gospodarski boj delavskih množic. Določila je organizacijske oblike in taktiko v gospodarskem boju, izdelala obširen načrt delavske zakonodaje, naložila strokovnim organizacijam bojevanje za osemurni delavnik, za popolno in neomejeno združevalno pravo delavstva, za varstvo ženskega in otroškega dela ter zahtevala dejansko sodelovanje strokovnih organizacij pri ureditvi industrije. Razpravljala je konferenca o izobraževalnem delu strokovnih organizacij, zlasti tudi o potrebi strokovnega časopisja, in je izvolila vseruski centralni svet strokovnih organizacij.

Vseruski centralni svet strokovnih organizacij pošilja ob pričetku svojega dela k združenju vseh ruskih strokovnih organizacij bratovske pozdrave organiziranemu delavstvu vseh dežel.

Sodrug! Vserusko strokovno gibanje je stalo od dne svojega postanka popolnoma na podlagi mednarodnega delavskega gibanja in se smatra kot oddelek mednarodne vojske dela. Hrepenelo je vedno po združitvi in utrditvi zveze z internacional-

nim strokovnim gibanjem in socialistično internacionalo. In sedaj, ko je vojna strokovno in socialistično internacionalo razdrla, še vedno tlači delavstvo kakor mora, podajamo mi, zastopniki organiziranega delavstva revolucionarne Rusije preko globokih zakopov in bajonetov vam bratovsko roko in vas kličemo k skupnemu delu za vzpostavitev internacionale, za končanje bratomorne vojne, ki preti, da vniči vse pridobitve in proletarski osvobodilni boj kar najbolj ogroža. Ne maramo se slepiti, da bo antagonizem kapitalističnih interesov izginil z vojno, ki jo je povzročil, da bo Evropa in ves svet moral prebiti še kruto gospodarsko vojno, gospodarsko vojno, ki preti, da bo svet za dolgo dobo razdel na dva tabora. Le oživetvitev mednarodnih odnosov, le obnovitev internacionale na zanesljivi in vplivni podlagi, bo omogočila proletarcem vseh dežel postaviti kapitalistom nasproti primerno moč, ki bi mogla delavski razred čuvati pred podivjanostjo in degeneracijo (prepadom), ki jo bo imela ta nova, manj krvava, pa nič manj ljuta gospodarska vojna. Le mednarodna — strokovna in socialistična — združitev more združiti kadre in vzgojiti vojsko, ki bo mogla voditi trdi dnevni boj za interese delavskega razreda dočim ne bo smela zgrešiti svoje glavne naloge: odpravo v razredih osnovane družbe, nadomestitev kapitalistične družbe s socialistično. Le na tej poti bo človeštvo obvarovano pred strahotami nove imperialistične vojne.

Živela mednarodna združitev proletarijata!

Živel mir med narodi!

Živel socializem!

Odškodnine v rudarstvu.

Pri okrajni sodnji v Neukirchnu je bila na tožbo Ivana Ašenbrennerja proti Grinbaškemu premogovniku zaradi plačila odškodnine izdana naslednja razsodba:

Dožene se, da je opravičenec na podlagi službenega razmerja pri družbi opravičen do odškodnine do enega tedna v zmislu § 1154 b o. drž. z., ker je bil bolan, čeprav določa službeni red z dne 28. februarja 1903 drugače, zlasti v zmislu § 16.

Tožena družba mora plačati tožitelju znesek 48 K 40 h in tožbene stroške, če ne, bo zarubljena.

Dejansko stanje:

Nobenega dvoma ni, da je tožitelj pri družbi v službi od aprila 1916 in je bil od 11. januarja do 12. februarja 1917, dalje od 11. aprila do 5. maja bolan ter zadržan opravljati delo. Z ozirom na § 1154 b zahteva pristojno odškodnino, ki mu je družba noče plačati za en teden, kar zneske 7 krat 6 K = 42 K, z odtegljajem polovice bolnišćnine, t. j. 7 krat po 1 K 31 h = 9 K 17 h, tako mu pripada za vsak teden 32 K 83 h, torej za dva tedna 64 K 66 h. Tožitelj zahteva, da se obsodi družbo v plačilo tega zneska s pet odstotnimi obrestmi od dneva vložitve tožbe, to je 16. avgusta 1917, in tožbene stroške.

Družba ugovarja tožiteljevemu zahtevku iz pravnih razlogov in predlaga zavrnitev tožbe.

Po § 153 tretje delne novele k obč. drž. zak. je določba o službeni pogodbi le

postranskega pomena. Po tej določbi veljajo v tem slučaju določbe rudniškega zakona. To so določbe § 200 f, 210, 2140 b. rud. zak., ki za slučaj obolenja zagotove delavcu preskrbo, in zaradi tega se § 1154 b tukaj ne more upoštevati.

Drugi ugovor tožene družbe pravi, da delavcu ne gre odškodnina, ker pravi § 16 službenega reda, da mu ne pripada. Ta službeni red je še vedno v veljavi, ker ni bil odpravljen s kakim drugim dogovorom med podjetništvom in delavci. Po tem pripada vsakemu delavcu mezda po pravem zaslužku, po pogojenem plačilu, štihtnemu delavcu po številu opravljenih šihtov, torej odškodnina, le za res izvršeno delo, § 1154 b o. drž. zak. ne vsebuje nobene obvezne pravice in se ne more z ozirom na službeni red nanj ozirati.

Dalje je zahtevak po § 1154 b zaradi tega neutemeljen, ker gre delavcu ta odškodnina le tedaj, če ni bil zadržan od dela več kakor en teden zaradi bolezni. Ker je pa bolezen tožitelja trajala več nego en teden, mu ne gre nikakršna odškodnina.

Končno ugovarja družba, da je nepravilno, če zahteva tožitelj odškodnino za 7 dni, če mu že gre odškodnina, potem mu gre le za 6 dni, ker je bila prvi dan bolezni nedelja, torej nedeljavni dan.

Pri rudniku je dalje bratovska skladnica, dalje se službeni red vsakemu delavcu ob vstopu predloži in tudi vsak delavec dobi en izvod.

Zastopnik tožitelja zahteva, naj se dožene, če je bil kakšen dogovor med delavcem in rudnikom glede odškodnine po § 1154 b zlasti z ozirom na § 16 službenega reda. Toženčev zastopnik pa tega ni mogel potrditi.

Razlogi razsodbe:

Razsodba se naslanja na naslednje motive: Predlogu za ugotovitev predpogovora paragrafa 236 c. pr. r. se ugotovi.

Tožiteljica meni, da je § 16 službenega reda iz leta 1903, po katerem gre uslužbencu plačilo le za v resnici izvršeno delo, še vedno v veljavi kljub tretji delni obrtni noveli. Ni bil odpravljen s kakim drugim dogovorom, niti ni razveljavljena s § 1154 b. obč. drž. zak., ki ni obvezen, marveč le pogojna določba. Službenemu redu torej ne nasprotuje nobena zakonita določba ter je že zaradi tega zahtevak neopravičen.

Temu naziranju se pa ne more prirediti.

§ 16 službenega reda ne ugotavlja nič drugega, kar je bilo takrat po zakonu opravičeno, da se namreč plačuje samo resnično izvršeno delo. S tretjo delno novelo obč. drž. zak. je bila postavljena pravica službene pogodbe popolnoma na drugačno podlago in je bilo gorenje načelo v prilog službojemalcev spremenjeno tako, da se odpravlja nevarnost oškodbe delojemalca. § 1154 b obč. drž. zak. določa, da gre službojemalcu ob gotovih pogojih plačilo do enega tedna, če tudi ne dela. Iz § 1164 obč. drž. zak. je razvidno, da § 1154 b ni obvezen, torej se smejo stranke o teh določbah prosto pogoditi, oziroma je strankama prepuščeno, da se poljubno pogodita o izmeri te ugodnosti. Od uveljavljanja tretje delne novele, t. j. od 1. januarja 1917, pa je za vsa službena razmerja, če se od takrat

niso sklenili drugačni dogovori, veljaven § 1154 b obč. drž. zak. prav zaradi tega, ker je dispoziitivnega značaja.

To velja tudi za to sporno zadevo, zakaj službeni red ne obsega nobene določbe, kakšne pravice ima delavec v slučaju obolenja do podjetnika.

Navedeni zakon se ne more nanašati na ta spor, češ da je službeni red iz časa, ko je bila izdana delna novela. Zakaj vsak zakon, popolnoma enako, ali je obvezen ali popustljivejši, je od dneva njegove uveljavitve izvrševati v zmislu pravnih razmer, ki se jih tiče, ker v onih stvareh, ki se jih sme prostovoljno sklepati, niso stranke sklenile nobenega dogovora. Prej nista mogli stranki kaj takega skleniti, ker nista vedeli za določbe § 1154 b. Odkar pa je naredba izšla, bi se bili stranki morali pogoditi, če bi bili hoteli izključiti določbe § 1154 b. Ker sta to opustili, se mora smatrati, da sta se molče podvrgli novim določbam.

Na podlagi teh načel je okrajno sodišče izreklo torej svojo sodbo.

Tožbene stroške mora plačati premogovnik v zmislu § 41, 42 civ. pr. r.

Agrarno vprašanje na Ruskem.

Ena izmed glavnih treh programnih točk najnovejše ruske revolucije je razdelitev zemljišč, oziroma oddaja zemljišč kmetiskim odborom.

Že pri prvi revoluciji so zahtevali kmetje, da se jim izroči zemljišča. Kerjenski pa je proglasil dne 9. oktobra, da se bo rešilo agrarno vprašanje, ne da bi se država dotaknila lastninskih pravic in to z zvišanjem donosa zemljišč. Proti temu je nastopil ruski Sovjet 8. novembra, ki je zahteval, da naj se kmetovalcem vrne zemlja in naj se uniči pravica veleposestnikov do zemlje. Oboje si je v nasprotju, a očitno ima ta smisel, da naj se razlasti toliko veleposestnikov, da dobe kmetovalci več zemljišča, ki naj bi bilo tudi njih last, torej ne pod državnim zemeljskim monopolom, da bi bili kmetje le nekaki najemniki. Delež kmetovalcev na zemeljskem imetju je naraščal stopnjama z osvobojenjem kmetovalcev, kafero jc izvedel car Aleksander II. v manifestu z dne 19. februarja 1861.

Takrat so dobili robstva osvobojeni seljaki deleže občinskih zemljišč, ki so nastala na ta način, da so veleposestniki proti odškodnini odstopili zemljišča občinam. Šlo je takrat za 138 milijonov desjatin zemljišč.

Od leta 1861. sem je prešla nekako polovica takratnega plemiškega imetka v roke seljakov.

Danes obsega plemiški imetek na zemlji v Rusiji le še 40 do 45 milijonov desjatin, od tega 10 do 12 milijonov desjatin gozdov in je od ostalih zemljišč še 15 do 20 milijonov desjatin prostovoljno oddanih seljakom v najem. Ker veliki posestniki še sami obdelujejo, znaša še 13 do 15 milijonov desjatin. Iz tega posestva se za kmetovalce ne da mnogo doseči.

Večji je državni imetek zemljišča, ki znaša kakih 138 milijonov desjatin in imetje dosedanjega carskega apanažnega fonda v obsegu 7-8 milijonov desjatin. Največ teh državnih zemljišč pa leži v severnih pustih, pogosto nedostopnih in slabo naseljenih gubernijah, zlasti v bližini Arhangelska, v guberniji Vologdi in Olonežu, kjer so še neprodorni gozdovi in močvirja. Podobno je pri carskih apanažnih posestvih.

Tudi od zemeljske imovine cerkva in samostanov se ne obeta posebna korist. Statistika iz leta 1905. izkazuje za cerkve v celem 18 milijonov desjatin, za samostane 739.000 desjatin, dočim posedujejo mesta 2 milijona in kozaki 4 milijone desjatin zemljišč. Če prištejemo najemniška posestva in odštejemo gozdove najskejnega severa, vidimo, da sta 2 tretjini vsega ruskega

zemljiškega posestva v rokah poljedelstva. Iz razpoložljivega posestva bi zadovoljili z razdeljenimi zemljišči komaj za eno petino. Zahteva seljakov gre za tem, da bi prešlo zemljišče, katero so imeli dosedaj samo v najemu, v njih last. S tem pa bi bilo pomagano samo dosedanjim najemnikom, stališče ostalih kmetovalcev pa bi se samo poslabšalo. Z državnimi velikanskimi gozdovi se ne da mnogo napraviti. Treba bi bilo mnogoletnega težkega truda, da bi se ta zemljišča izpremenila v donosno zemljo.

Seljaki pa zahtevajo zase nadalje tudi ves ostali uporabni svet.

So pa težkoče. Kje je melioriranje zemljišč, kako naj se izvede, kako naj se dvigne produkcija zemljišč. Kako naj se izvede oprostitev kmetovalcev iz občinske obveznosti, v kateri je še danes velik del kmetovalcev? Agrarna reforma ministra Krivošejna, ki je oprostila že 200.000 posestev iz „mira“, t. j. te obveznosti, se mora izvesti do konca. Treba je osušiti obsežna močvirja, treba je umetnih gnojil, treba je dvigniti kmetovalce v racionalne gospodarje, treba je prometnih sredstev. Vse to je treba šele ustvariti.

Domači pregled.

Jugoslovanska socialna demokracija priredi mirovne shode dne 2. decembra v Ljubljani, na Jesenicah, v Trzinu, v Hrastniku, v Zagorju, v Trbovljah, in v Idriji. Natančneje bo poročal „Naprej“.

Utravizacija ljubljanske višje realke je sklenil predlagati deželni šolski svet v Ljubljani. Doslej je bila višja realka nemška, če potrdi naučno ministrstvo ta sklep bo imela prihodnje leto ljubljanska realka sporedne razrede s slovenskim poučevalnim jezikom.

Obletnica smrti cesarja Franca Jožeta je minila dne 21. t. m.

Rudarski shod v Črni bo v nedeljo dne 25. t. m. Vsem tovarišem nujno priporočamo, da se ga udeležijo.

Jesenice. V nedeljo je bil na Jesenicah pri Jelenu dobro obiskan shod jeseniškega delavstva. Shodu je predsedoval s. Gabrijel in poročal je s. Petejan o pomenu organizacije. Na shodu se je obravnavalo tudi o delavskih razmerah in o plačah. Kakor vemo je pritožbena komisija razsojala o delovnih in mezdni razmerah, toda tovarna ne izpolnjuje razsodbe. Ne plačuje dogovorjenih plač, zahtevala je celo prejšnji delovni čas, zlasti se godi krivica delavkam. Delavstvo bo moralo apelirati menda še enkrat na sodišče, prej ne bo konec teh razmer! Razsodba pritožbene komisije je pravomočna in jo morajo izpolnjevati delavci pa tudi tovarna.

Velika jamska nezgoda v Karvinu. V hoeneškem rovu v Karvinu je nastala eksplozija plinov, pri kateri so smrtno ponesrečili štiri kopači, dva vozača in dva paznika sta bila težko poškodovana. Razstrelba je nastala v glavnem povprečnem rovu, ki je dolg 1500 metrov. Katastrofo je menda povzročila lahkomišljenost obratnega vodstva, ki je, ko so ji naznanili, da se nahajajo v jami plini, odgovorilo: „Izženite pline z oblačili in delajte dalje“. Rov je zastražen z vojaštvom. Last je avstrijske rudniške in plavžarske družbe.

Razkol v državnozbornem jugoslovanskem klubu. Prejšnji teden so se vršile v državnem zboru volitve v delegacije. Ker na Kranjsko pripada en delegat, je Slovenska ljudska stranka že dvakrat sklenila, da bo za Kranjsko delegat dr. Šusteršič. Dravnozborni klub pa je izvolil klubovega načelnika dra. Korošca, ker se dr. Šusteršič ne ujema s politiko kluba in ima tudi na Kranjskem precejšnjo opozicijo. To priliko je porabil dr. Šusteršič in izstopil z nadučiteljem Jakličem iz kluba. To je druga posledica spora; prva je bila spor med Zadružno zvezo in centralno zvezo klerikalnih gospodarskih organizacij. Kranj-

ski deželni glavar pač hoče uveljaviti svojo politiko. Posledice spora je sedaj še težko presojati.

Jugoslovanski klub in dr. Šusteršič. Kranjski klerikalni poslanci izjavljajo, da dr. Šusteršič ne uživa zaupanja med poslanci stranke iz tehtnih razlogov. Obenem protestirajo proti sklicanju seje izvršilnega odbora S. L. S., ker se poslanci seje niso mogli udeležiti zaradi državnozbornih sej na Dunaju, dasi bi mogli le poslanci pojasniti politični položaj. S tem korakom je dr. Šusteršič svoje stališče znatno poslabšal ker hoče brez poslancev zmagati s svojo politiko, ki je povsem drugačna nego ona Jugoslovanskega kluba v državnem zboru.

O kranjskem deželnem predsedniku poročajo hrvatski listi iz dunajskih parlamentarnih krogov: Govori se, da bo generalnemu gubernatorju za okupirane italijanske pokrajine pridelen kot civilni adiutent kranjski deželni predsednik grof Henrik Attems. Grof Henrik Attems je dolgo služboval v Gorici in v Trstu, za dobro italijansko ter pozna tudi razmere. Poroča se tudi, da bi bila vlada rada pripravljena odpoklicati iz Kranjske grofa Attemsa, ki se je preveč eksponiral za dr. Šusteršiča ter je podal centralni vladi povsem nepravilno informacijo, da večina kranjskega prebivalstva ne odobrava majniške deklaracije. Vlada se je prepričala, da je ta informacija popolnoma napačna. Kdo naj bi bil Attemsov naslednik v Ljubljani, še ni znano.

Mirovni shodi štajerske socialne demokracije so izborni uspeli. Dokazujejo nam jasno, kako velika je že želja po miru med prebivalstvom.

Razdelitev referatov v deželnem odboru kranjskem. Deželni glavar dr. Šusteršič ima osebne zadeve, deželni zbor in finance; dr. Evgen Lampe kmetijske in cestne zadeve, šolstvo, začasno vrtnarstvo, gozdarstvo, in agrikulturo; dr. Vladimir Pegan občinske zadeve, deželna poslopja, trgovske šole, ustanove in začasno stanovske stvari in državne prehranjevalne podpore; dr. Ivan Zajec zdravstvo, dobrodelne zavode, obrt, ubožne zadeve, hiralne in sirotinske ustanove, mladinska skrb; dr. Karl Triller vojaške zadeve, priprave, bero, statistiko, deželni dolгови, rekurzi zoper odmero davščine od prirastka, tujski promet in domovinsko pravo; baron Apfalter vinarstvo, ribarstvo, perutinarstvo, gozdarstvo, sadjarstvo, podkovsko šolo itd. Začasno se razdele ti referati med druge odbornike, ker je sedaj Apfalter zadržan.

Društvo hišnih posestnikov v Ljubljani se je pritožilo proti sklepu občinskega sveta, da se smejo močiti mestne uradnice in učiteljice. Deželni odbor je to neumestno in skrajno nazadnjaško pritožbo zavrnil.

Zvišanje osebnega tarifa na državnih železnicah. Z ozirom na posebne razmere vsled vojnih dogodkov, se zviša od 1. decembra 1917 naprej v osebnem prometu državnih železnic sedaj obstoječi tarif za 50 odstotkov. Ta doklada pa ne zadene delavskih tedenskih in delavskih kart za povratek ter mesečnih kart za šolarje. Vkljub temu pa bo vožnja na avstrijskih državnih železnicah deloma še vedno cenejša kakor na ogrskih državnih železnicah in na železnicah v Nemčiji. Celotne prožne karte za leto 1917 se smejo brez doplačila rabiti do poteka njih veljavnosti.

Skupno postopanje slovanskih delegatov. V dunajskih slovanskih političnih krogih se govori, da bodo slovanski delegati v letošnjem delegacijskem zasedanju glede zunanje politike in zlasti tudi v vprašanju persekucij skupno postopali. Izgleda, da pride morda do kolektivnega koraka Jugoslovancev, Čehov in Ukrajincev, ki bi ga najbrž podpirali tudi nemški socialisti.

Hrvatska volilna reforma, ki jo je sprejel hrvatski deželni zbor, temelji sicer na načelu splošne, enake, tajne in direktno volilne pravice. Zabor naj šteje vbodoče 122 izvoljenih poslancev, ki zastopajo vsak po en okraj. Volilno pravico ima vsak na

Hrvatsko pristojni moški, ki je dopolnil 24. leto, je vpisan v imenik volilcev in ni izključen ali izvzet od volilne pravice. Pasivno volilno pravico ima vsakdo, ki poseduje domovinsko pravico že najmanj pet let, zna pisati in brati, govori srbsko-hrvatski jezik in je aktivni volilec.

Bel kruh v Budimpešti. Od četrtega oddajajo v Budimpešti bel kruh iz fine moke. Cena je pri peku 1 K 30 vin., v kavarinah in gostilnah 10 vin. komad (7 dkg).

Nastavljanje vojnih invalidov v vojaških obratih in službah. Trajno superarbitrirani voj. invalidi dobe lahko pri vojaških oblastih, napravah in obratih službe kot pisarji, oziroma manipulantii itd., tako v zaledju kakor pri armadi na bojišču, toda le potom posredovalnic za delo, torej pri nas potom deželnega odseka za posredovanje dela vojnim invalidom. Vojni invalidi se tudi ne nastavijo takoj po njih superarbitraciji, ker se jim hoče dati prilika, da se pobrigajo za trajna mesta, ker so te službe samo za čas vojne ter ostanejo invalidi tudi za čas njih službovanja civilne osebe. Tudi se bo vojnim invalidom, katerim se nudi prilika dobiti trajna služba, pod vsakim pogojem olajšal prestop.

Sežiganje mrličev. V državnem zboru so poslanci baron Hock in tovariši izročili predlog, ki zahteva priznanje svobode sežiganja mrličev. Po razsodbi upravnega sodišča je v Avstriji sežiganje mrličev dopustno le na podlagi izrecno zakonite določbe. Z ozirom na izkušnje v svetovni vojni zahtevajo predlagatelji, naj državni zbor sklene zakon, ki dovoljuje sežiganje mrličev.

Preskrba Ogrske s premogom. Iz Avstrije je prejela Ogrska v zadnjem mirnem letu 13 milijonov meterskih centov premoga in 62 milijonov meterskih centov koksa. Leta 1916 je dobila Ogrska od Avstrije že 17 milijonov meterskih stotov premoga in 63 milijone meterskih stotov koksa. Uvoz premoga iz Gorenje Šlezije (Nemčija) je sicer v primeri z letom 1913 nazadoval za okoli 27.700 vagonov in je znašal 1.1916 250.000 vagonov in je bil v primeri z avstrijskim uvozom še vedno ugodnejši. Avstrija je dobila iz Gorenje Šlezije leta 1913 nad 810.000 vagonov, leta 1916 pa le 642.000 vagonov, torej 188.000 vagonov manj premoga. Ogrska je sama pridela v prvi polovici leta 1917 364 milijone meterskih stotov rujavega premoga in 61 milijonov meterskih stotov svetlega premoga.

Svetovni pregled.

Svetovna vojna. Zopet je nastala majhna kriza v svetovni vojni. Poročila nam ne prinašajo podoben poročil, druge pa preplavljajo svet s kombinacijami tako imenitno, da imajo čitatelji, ki se naslanjajo na vojnih vesteh, pravi užitek. Poročila z italijanskega bojišča poročajo o operacijah, ki uspešno napredujejo. Italijani so zbrali precejšnje čete med Plavo in Brento. Tam se vrše sedaj ljuti boji za postojanke. Ti kraji so gorati in Italijani hočejo preprečiti, da bi tukaj prodrle avstrijske in nemške čete v nižavo. Italijanski listi se boje avstrijske ofenzive s tirolske strani od Gardskega jezera, kar bi utegnulo postati usodno za italijansko vojsko v Benečiji. Prav verjetno pa je, da pošilja tudi sporazum pomoč na talijansko bojišče vsaj v omejeni izmeri. Drugih posebnih poročil z italijanskega bojišča ni. Na Flanderskem in Francoskem imajo Nemci z Angleži in Francozi neprestane manjše in večje boje. — Na ruskem bojišču od Črnega morja pa do izhodnega ni posebnih bojev. Rusi imajo doma državljansko vojno. Na eni strani so Lenjinovi boljševiki in del vojaštva, na drugi pa Kerjenski in meščanske stranke ter del vojaštva. Poročila pravijo, da je Kerjenski izgubil vse zaupanje ter da hoče bežati v inozemstvo. Boljševiki s svojim radikalnim programom ne morejo obvladati vse Rusije, zato so

proglasili, naj vse narodnosti proklamirajo neodvisnost. To so že storili Finci in Ukrajinci. Po nekaterih krajih, zlasti v Moskvi, so se vršili krvavi boji. Gotovo je pa to, da Rusija želi mir ter da bodo boljševiki, kakor pravijo, že v par tednih predlagali mirovno ponudbo. — Na macedonskem bojišču ni večjih bojev. Pač pa vedo poročati vesti sporazuma, da pripravljajo centralne države ofenzivo proti Solunu. — V Aziji se Turkom ne godi prav dobro. Angleži so zasedli obrežno mesto Jope (Jafa) in so že blizu Jeruzalema. Tudi v Mezopotamiji so prodrli Angleži že okoli 150 km severno zahodno od Bagdada; vendar je dvomljivo, če se bodo mogli dolgo držati na krajih, ker se utegnejo razviti tudi turške operacijske čete, ki so bile doslej večinoma le v defenzivi.

Škofovska politika. Prav pred tremi meseci je poslal papež mirovno noto vojujočim državam. Osrednje države so odgovorile nanjo prijazno, države sporazuma, razen Amerika, pa niso dale nobenega direktnega odgovora. Od tedaj ne čujemo o papeževih mirovnih akcijah nič več. Namignili so mu najbrže, da ne žele njegovega posredovanja; drugače si tega molka ne moremo razlagati. Če je ta pot papežu zaprta, ali ni nobene več? Socijalni demokrati se ne dajo z ničemer ostrašiti. Č: je prvi poizkus s Štokholmom ponesrečil, pa vendar nadaljujejo delo za mir. Vse zaničevanje, vse smešenje zlasti tudi klerikalnega časopisja ga ne odvrne od tega dela. Ali ne bi bilo umestno, da bi tudi papež poiskal primerno pot in pospeševal javno mir? Ali ne bi mogel sklicati konferenco? Ali bi tudi njegovim delegatom odrekli pri sporazumu potne liste? To pač ni verjetno, ker ima cerkev velikansko politično moč. Vlade sporazuma bi tak korak temeljito premislile. In dolžnost kristjanov bi bila tako akcijo pospeševati! Toda to se ne zgodi, ker je papež ne le pastir kristjanov marveč tudi reprezentant velike politične sile, ki jo hoče ohraniti vse večne čase, ki jo more ohraniti le s pomočjo kapitalističnih sil, ki sedaj vladajo svet če ostane z njimi v prijateljstvu. Naj še tako z ožnim srcem opazuje krvavo vrvenje, stori pa ničesar, kar bi mu nakopalo sovraštvo tega ali onega, da bi se vojna končala. Tudi v mirovnem vprašanju je bolj politik nego kristjan, kakor sploh ni nobena cerkev varna pred izkušnjavami sveta. Vsi bi se bili veselili, če bi bil imel mirovni predlog uspeh, in politični vpliv cerkve bi postal večji. Ker se ji pa ta korak ni posrečil, dopušča, da se posamezni deli postavljajo v nasprotje z načelom mednarodnega bratstva v cerkvi. Francoski škofje poveljujejo demokratične svoboščine s tistim navdušenjem, kakor jih preklinjajo nemški cerkveni knezi. Vsak hoče služiti mogočniku, ki vlada v njegovi domovini. In to ne koristi miru prav nič, posebno pa ne miru, ki ga je predlagal papež. To potrjuje pastirsko pismo, ki ga bodo čitali prihodnje nedelje po nemških škofijah. V tem pastirskem listu naglašajo škofje najprej, da je nemški narod zvest svoji vladarski hiši in državnim oblikam in svari pred notranjim sovražnikom. Pastirsko pismo pravi dalje, da bo nemški narod vse žrtvoval za te stvari in nastopil odločno proti notranjemu sovražniku, ki bi hotel prevrniti sedanje razmere. Trdi dalje, kako prav je imela katoliška cerkev, ki je vedno svarila pred notranjim sovražnikom, češ, da so nasprotniki države, ki je izvir pravic. Tako grmi proti ljudskim pravicam dalje v veri, da se s tem prikupe vladajočim imperialističnim strankam. Ko konča pastirski list levite demokratizaciji, se zavzema za vzgajališča in sicer katoliška, ker moderna veda nasprotuje načelom cerkve. Vse vede mora namreč prelevati versko čustvo po njihovem mnenju. Nemški škofje so vprizorili to akcijo, da očitajo gibanje za mir na eni strani, na drugi strani pa si sedaj, ko jih država potrebuje, izsilijo več pravic, ker so v Nem-

čiji v manjšini. Nam se sicer zdi ta čas neprimeren, ker je mir pač važneje vprašanje. Toda škofje so bolj pametni. Ali bodo v Avstriji izvolili tudi to metodo ali ne, pač ne vemo. Pri nas se vrši vse to bolj mirno, brez hrupa. Pri nas sino brez hrupa dobili vseučilišče v Salzburgu in mnogo srednjih šol, za katere so se celo svobodomiselnih politikar potili. Vse je torej le komedija v dosegu politične moči.

Vsako leto eno kraljestvo. „Daly Mail“ je, govoreč o odpotovanju angleških ministrov in generalov v Italijo, zapisala te-le besede: Nemčija uničuje vsako leto po eno kraljestvo. Leta 1914. je uničila Belgijo, l. 1915. Srbijo, l. 1916. Romunsko in l. 1917. je prišla vrsta na Italijo. Zavezniki pa vsakokrat obetajo pomoč in vsakokrat jo pošljejo prepozno.

Državni prevrat na Finskem. Neposredni povod za državni prevrat na Finskem je storil sklep deželnega zbora, da se ustanovi direktorij s 106 meščanskimi glasovi proti 98 socialističnim glasovi in da socialistični člani niso hoteli priznati direktorija. Socialisti so zahtevali, da meščanske stranke priznajo sklep deželnega zbora z dne 18. julija, glasom katerega preide vsa vladarska moč na deželni zbor. Ko so agrarci pristopili k socialistom, so zahtevali preklicanje deželnozbornskega sklepa glede direktorija, ker se naslanja na zastarel zakon iz leta 1772. Predsednik je odklonil novo glasovanje, nakar je spor med socialisti in meščanskimi strankami izbruhnil z vso silo ter imel za posledico državni preobrat po vzorcu petrograškega boljševiškega preobrata. Glasom poročil s Finske, ki prihajajo preko Haparande, je na Finskem državljanska vojna v polnem teku. Socialisti so s pomočjo ruskih mornarjev v Helsingforsu zmagali. Od takrat pa se je polastilo več tisoč mož meščanske garde policije, da prepreči pogrome. Zdi se, da so stavkajoči na Finskem povsod dobili moč v roke. Za predstojnika brzojavnega urada v Torneji je bil imenovan finski vojak, ki govori samo finsko. Ves častniški zbor v Torneji je bil odstavljen. Stavkajoči in vojaki so gospodarili v mestu. Na severnem Finskem vlada še mir. Finska je popolnoma pod kontrolo socialističnega sveta, ki so konfiscirali kmetom žito. Do nemirov ni prišlo. Govori se o kompromisu med meščanskimi strankami in revolucionarji in o koncu generalne stavke.

Brat Ljeningov interniran v Budimpešti. Brat Ljeningov, Robert Ljening, je v Budimpešti kot ruski državljani interniran.

Hervé o dogodkih na Ruskem. Hervé piše v svojem listu: Kljub francoski zmagi pri Mailmaisonu in angleškim zmagam na Flanderskem in v Palestini doživljamo najtemnejše dni od početka vojne. Kakor da še nimamo dosti z nesrečo v Italiji, prihaja sedaj še Petrograd. Maksimalisti so gospodarji glavnega mesta in so odstavili Kerjenskoga in njegovo vlado. Ta vest mora vzbuditi več jeze kakor presenečenja. Francoska je že zdavnaj zaključila svoje mnenje o Kerjenskem. S svojimi govori je v Rusiji vse pokvaril. Samo zaradi njegove dobre volje in zaradi njegovih dobrih namenov smo mu do afera Kornilov še kolikor toliko zaupali. Do takrat smo imeli še nekoliko upanja. Če bi bil Kornilov zmagal, če bi se mu po krivdi Kerjenskoga ne bi ponesrečil njegov udarec, bi bil rešil čast Rusije. To se ni zgodilo, zato so se dvignili maksimalisti. Sovjet polu nemških agentov, je pripravil odločilni udarec in pripomogel Ljeningu do zmage. Pripravljeni moramo biti, da bodo ti nesrečni ljudje onečastili svojo deželo in zapustili zaveznike v polni bitki. Pripravljeni moramo biti na najhujše. Triumf maksimalistov v Petrogradu, zmaga Avstrijcev in Nemcev v Italiji, smrdljive afera na Francoskem, morajo predramiti naš politični svet ter nam odpreti oči, ker nismo imeli še nikdar celega moža za voditelja.

Nova francoska vlada. Kakor poroča „Agence Havas“, je nova francoska vlada

tako-le sestavljena: Predsedstvo in vojska Clemenceau, justica: Nail, vnanje zadeve: Pichon, notranje zadeve: Pams, finance: Klotz, marina: George Leyges, trgovina: Clementel, javna dela: Claveille, oboroževanje: Loncheur, naučne zadeve: Laffere, kolonije: Henri Simon, prehrana in poljedelstvo: Viktor Boret, blokada in zasedena ozemlja: Jonnart. — Jeannenet je imenovan za državnega podtajnika pri ministrskem predsedstvu, Albert Fevre za državnega podtajnika za notranje zadeve in Villeprein za državnega podtajnika za prehrano.

Clemenceau za vojno do zmage. Novi francoski predsednik izda proklamacijo, v kateri sporoči francoskemu narodu, da je nova francoska vlada odločena nadaljevati vojno do skrajnosti in zatreti vsako pacifistično gibanje.

Delavci, napovedujejo nam hude politične boje; ko nastopijo normalni časi, bomo morali biti že pripravljeni!

Izdajatelj Ivan Mlinar.
Odgovorni urednik Viktor Zore.
Tiska „Učiteljska tiskarna“ v Ljubljani.

OKRAJNA BOLNIŠKA BLAGAJNA V ZAGORJU OB SAVI.

Pisarna: V poslopiju Občnega konsumnega društva I. nadstropje. — Uradne ure so od 8. do 12. ure dop. in od 2. do 5. ure pop. Ob nedeljah in praznikih se ne uraduje.

Zdravnik blagajne.	Ordinira dopoldne.	Z a čl a n e :
Dr. Tomo Zarnik v Zagorju.	od 9. do 11. ure	V občinah: Zagorje, Kotedrež, Aržiše, St. Lambert in Kolovrat
Dr. Ivan Premrov, Gradec pri Litiji	od 8. do pol 12. ure	V sodnem okraju Litija, izvzemši člane iz predilnice
Dr. Karol Wisinger, v predilnici v Gradcu pri Litiji	od 8. do 9. ure	Za člane iz predilnice v Gradcu pri Litiji
Dr. Božidar Kisel, Trebnje	od 8. do 11. dop.	Sodni okraj Višnja gora

Člani iz občin Zagorje, Kotedrež, Aržiše, St. Lambert in Kolovrat, ki potrebujejo zdravniško pomoč, se morajo zgledati v pisarni bolniške blagajne, da se jim izstavi nakaznica za zdravnika. Člani iz predilnice se izkazuje pri zdravniku s svojo izkaznico. Vsi ostali člani iz sodnih okrajev Litija in Višnjagora, se morajo pri zdravniku izkazati z nakaznico, izgotovljeno od njih delodajalca. Stroškov, ki nastanejo, kadar zboleli član sam pozove druge zdravnike, da ga lečijo, ne povrne bolniška blagajna. Od blagajniškega zdravnika izpolnjeni bolniški list, se mora takoj oddati v blagajniški pisarni. Za vstop v bolnico je treba nakaznice. S pritožbami se je obračati na načelnika blagajne.

Načelstvo.

Naivečja slovenska hranilnica! MESTNA HRANILNICA LJUBLJANSKA Ljubljana, Prešernova ulica št. 3.

je imela vlog koncem leta 1916 K 55,000.000.—
hipotečnih in občinskih posojil „ 30,600.000.—
rezervnega zaklada „ 1,500.000.—

Sprejema vloge vsak delavnik in jih obrestuje najvišje po

4%

večje in nestalne vloge pa po dogovoru.

Hranilnica je pupilarno varna in stoji pod kontrolo

c. kr. deželne vlade.

Za varčevanje ima vpeljane lične domače hranilnike.

Posoja na zemljišča in poslopja na Kranjskem proti 5%, izven Kranjske pa proti 5¼% obrestim in proti najmanj 1% oziroma ¾% odplačevanju na dolg.

V podpiranje trgovcev in obrtnikov ima ustanovljeno

Kreditno društvo.

Učiteljska tiskarna

LJUBLJANA, Frančiškanska ulica št. 6.
registrirana zadruga z omejeno zavezo.

Tiskovine za šole, županstva in urade. Najmodernejše plakate in vabila za . . . shode in veselice. . .

Letne zaključke

Najmodernejša uredba za tiskanje listov, knjig, brošur, muzikalij itd. . .

Stereotipija. Litografija.

Okrajna bolniška blagajna

v Ljubljani

Pisarna: Turjaški trg št. 4, prvo nadstropje
Uradne ure so od 8. zjutraj do 2. popoldne
Ob nedeljah in praznikih je blagajna zaprta

Zdravnik blagajne	Ordinira dopol. popol.	Stanovanje
Dr. Rošenina Peter splošno zdravljenje	1/211—1/21	Turjaški trg št. 4 v okr. bol. blag.
Dr. Ivan Zajec splošno zdravljenje	1/210—1/211 2—3	Turjaški trg št. 4. Frančiškanska ul. 2.
Dr. Franc Minar kirurg in spl. zdr.	1/21.—1/23	Turjaški trg št. 4 v okr. bol. blag.
Dr. Alojz Kraigher splošno zdravljenje	1—3	Poljanska cesta 18.

Člani, ki potrebujejo zdravniško pomoč, se morajo zgledati v pisarni bolniške blagajne, da se jim izstavi nakaznica za zdravnika (bolniško zglasnico). brez te ordinirajo zdravniki le v nujnih slučajih. Stroškov, ki nastanejo, kadar zboleli član sam pozove druge zdravnike, da ga lečijo, ne povrne bolniška blagajna. Od blagajniškega zdravnika izpolnjeni bolniški list se mora takoj oddati v blagajniški pisarni. Ob nedeljah in praznikih se ordinira le v nujnih slučajih. Za vstop v bolnico je treba nakaznice. Zdravila se dobe v vseh ljubljanskih lekarnah. Bolniščenina se izplačuje vsako soboto, če je ta dan praznik, pa dan prej od 8. zjutraj do 1. popoldne. S pritožbami se je obračati do načelnika okrajne bolniške blagajne.

Načelstvo.

Ivan Jax in sin.

Ljubljana Dunajska cesta 17

priporoča svojo bogato zalogo

šivalnih strojev

in stroje za pletenje

(Strickmaschinen)

za rodbino in obrt.

Pisalni stroji Adler.

Vozna kolesa.

Ceniki se dobe za-

stonj in franko.